

دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)

پایان‌نامه کارشناسی ارشد
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
رشته علم اطلاعات و دانش‌شناسی - گرایش مدیریت اطلاعات

عنوان پایان‌نامه:

بررسی میزان انطباق پیشینه‌های کتابشناختی پایگاه نسخ خطی
آستان قدس رضوی با استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (RDA)

استاد راهنما:

دکتر محسن حاجی‌زین‌العابدینی

استاد مشاور:

محمد وفادار مرادی

نگارنده:

عادله فخاری سعادت

شهریور 1393

چکیده

پژوهش حاضر به روش مقایسه‌ای (تطبیقی)، به بررسی میزان انطباق پیشینه‌های کتابشناختی پایگاه نسخ خطی آستان قدس با استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) پرداخته است. هدف اصلی پژوهش این است که ضمن مطالعه تطبیقی قواعد و عناصر پیشینه‌های کتابشناختی پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی با قواعد و عناصر نسخ خطی استاندارد آر.دی.ای.، وضعیت توصیف نسخ خطی در پایگاه نسخ خطی آستان قدس و استاندارد آر.دی.ای. را نشان دهد. در این پژوهش برای استخراج عناصر فهرست‌نویسی نسخ خطی آستان قدس و استاندارد آر.دی.ای. از روش سندی - کتابخانه‌ای؛ و جهت بررسی میزان انطباق عناصر پیشینه‌های کتابشناختی پایگاه نسخ خطی آستان قدس با عناصر نسخ خطی استاندارد آر.دی.ای. از روش پیمایشی - توصیفی با رویکرد تطبیقی استفاده شده است. جامعه پژوهش، عناصر کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی پایگاه نسخ خطی آستان قدس (روزآمد شده در سال 1393) و عناصر توصیف فصل 1 تا 7 قواعد آر.دی.ای. (2014) است. یافته‌های پژوهش قواعد فهرست‌نویسی نسخ خطی را از دو جنبه کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی به لحاظ عنوان، پدیدآور، کاتب، شرح، حاشیه، زبان، محل کتابت، مهر، خط، جلد، حواشی، قطع، آرایش، کاغذ و... نشان می‌دهد. یافته‌ها بیانگر آن است که برای اکثر عناصر کتابشناختی مرتبط با نسخ خطی قواعد فهرست‌نویسی مربوطه وجود دارد و از کل عنصر شناسایی شده در آر.دی.ای. (فصل 1 تا 7) 33 عنصر مرتبط با نسخ خطی می‌باشد.

کلید واژه‌ها: قواعد فهرست‌نویسی، استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)، اطلاعات کتاب‌شناسی،

اطلاعات نسخه‌شناسی، نسخ خطی، پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی

فهرست مطالب

0	چکیده
1	فصل 1- کلیات پژوهش
2	1-1- مقدمه
3	2-1- بیان مساله
4	3-1- ضرورت پژوهش
5	4-1- هدف پژوهش
5	1-4-1- پرسش های پژوهش
6	5-1- تعاریف پژوهش
6	6-1- جنبه نو بودن پژوهش
7	فصل 2- مبانی نظری و پیشینه پژوهش
8	1-2- مقدمه
8	2-2- بخش اول: مبانی نظری پژوهش
8	2-2-1- فهرست های کتابخانه ای
9	2-2-2- سیر تحول قواعد فهرست نویسی
10	2-2-3- قواعد فهرست نویسی انگلوامریکن
11	2-2-4- قواعد فهرست نگاری نسخ خطی
11	2-2-4-1- جایگاه نسخ خطی
12	2-2-4-2- نسخ خطی در ایران
12	2-2-4-3- تاریخچه فهرست نگاری نسخ خطی در ایران
13	2-2-4-4- فهرست نگاری نسخ خطی
13	2-2-4-5- تاریخچه فهرست نگاری نسخ خطی
14	2-2-4-6- اهمیت، فوائد و نقاط ضعف فهرست نگاری نسخ خطی
14	2-2-4-7- تاریخچه انتشار فهرست های نسخ خطی در ایران

15	8-4-2-2- کتابخانه آستان قدس رضوی
15	9-4-2-2- پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی
16	5-2-2- استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.)
16	1-5-2-2- تاریخچه آر.دی.ای.
16	2-5-2-2- آر.دی.ای. و الگوی ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی (اف.آر.بی.آر.)
18	3-5-2-2- آر.دی.ای. و مقایسه با قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن ویرایش دوم
18	4-5-2-2- هدف‌های آر.دی.ای.
18	5-5-2-2- دامنه و ساختار آر.دی.ای.
20	6-5-2-2- ویژگی‌های آر.دی.ای.
20	7-5-2-2- پیاده‌سازی آر.دی.ای.
22	3-2- بخش دوم: پیشینه پژوهش
22	1-3-2- مقدمه
22	2-3-2- پژوهش‌های انجام شده در حوزه فهرست‌نگاری نسخ خطی
22	1-2-3-2- در خارج از ایران
24	2-2-3-2- در داخل ایران
31	3-3-2- پژوهش‌های انجام شده در حوزه الگوی اف.آر.بی.آر. و استاندارد آر.دی.ای.
31	1-3-3-2- در خارج از ایران
35	2-3-3-2- در داخل ایران
47	4-3-2- نتیجه‌گیری و استنتاج از مرور پیشینه‌های پژوهش
48	فصل 3- روش پژوهش
49	1-3- مقدمه
49	2-3- نوع و روش پژوهش
49	1-2-3- نوع پژوهش
49	2-2-3- روش پژوهش
49	3-3- جامعه مورد مطالعه

49	4-3- ابزار پژوهش
49	4-3-1- ابزار گردآوری داده‌ها
50	5-3- شیوه انجام پژوهش
50	5-3-1- روش گردآوری داده‌ها
51	6-3- محدودیت‌های پژوهش
52	فصل 4- تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش
53	4-1- پاسخ به پرسش‌های پژوهش
53	4-1-1- پرسش اول پژوهش
70	4-1-1-1- وضعیت توصیف نسخ خطی در آر.دی.ای.
72	4-1-2- پرسش دوم پژوهش
73	4-1-2-1- وضعیت توصیف نسخ خطی در پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی
73	4-2-2-1- عناصر موجود در بخش کتاب‌شناسی
80	4-3-2-1- عناصر موجود در بخش نسخه‌شناسی
95	4-3-1- پرسش سوم پژوهش
104	4-2- مقایسه یافته‌ها
108	فصل 5- نتیجه‌گیری، بحث و پیشنهادها
109	5-1- مقدمه
109	5-2- پرسش اول پژوهش
111	5-3- پرسش دوم پژوهش
113	5-4- پرسش سوم پژوهش
115	5-5- بحث و نتیجه‌گیری
116	5-6- پیشنهادها پژوهشی
118	فهرست منابع
119	منابع فارسی
128	منابع غیرفارسی

131	پیوست‌ها
132	پیوست شماره 1- نمونه پیشینه اثر اصلی
137	پیوست شماره 2- نمونه پیشینه اثر وابسته (شرحی بر اثر)
142	پیوست شماره 3- نمونه پیشینه اثر وابسته (حاشیه‌ای بر شرح)
147	پیوست شماره 4- نمونه پیشینه اثر اصلی
152	پیوست شماره 5- نمونه پیشینه بیان اثر (نهج البلاغه)
	پیوست شماره 6- جدول تطبیق عناصر به کار رفته در فهرست‌نویسی نسخ خطی آستان قدس رضوی با
157	موجودیت‌های گروه یک در الگوی اف، آربی، آر، و آردی، ای
159	پیوست شماره 7- کاربرگه فهرست‌نویسی پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی

فهرست نمونه‌ها و جدول‌ها

57	نمونه شماره 1- شرح مسئولیت
57	نمونه شماره 2- بیش از یک شرح مسئولیت
59	نمونه شماره 3- تاریخچه مالکیت
59	نمونه شماره 4- منبع بلافصل گردآوری
62	نمونه شماره 5- اندازه
63	نمونه شماره 6- نوع ماده
64	نمونه شماره 7- ماده کاربردی
65	نمونه شماره 8- روش تولید
66	نمونه شماره 9- صفحه‌آرایی
66	نمونه شماره 10- اندازه قلم
67	نمونه شماره 11- ویژگی‌های حامل نسخه‌ای خاص
67	نمونه شماره 12- محدودیت دسترسی
68	نمونه شماره 13- ماهیت محتوا
68	نمونه شماره 14- زبان محتوا
69	نمونه شماره 15- نوع خط
69	نمونه شماره 16- رنگ محتوا
77	نمونه شماره 17- پدیدآور
79	نمونه شماره 18- مندرجات
80	نمونه شماره 19- آغاز و انجام
82	نمونه شماره 20- تاریخ کتابت
83	نمونه شماره 21- تهیه نسخه
84	نمونه شماره 22- نوع خط
84	نمونه شماره 23- درجه خط
84	نمونه شماره 24- اندازه خط

86	نمونه شماره 25- نوع و رنگ کاغذ
86	نمونه شماره 26- تزئینات نسخه
87	نمونه شماره 27- نوع مرکب
88	نمونه شماره 28- تعداد سطرها
89	نمونه شماره 29- اندازه اوراق
89	نمونه شماره 30- تعداد اوراق
89	نمونه شماره 31- تعداد جلد
90	نمونه شماره 32- اثر مهر
90	نمونه شماره 33- نوع جلد
91	نمونه شماره 34- رنگ جلد
91	نمونه شماره 35- تزئینات جلد
91	نمونه شماره 36- یادداشت‌های موجود در نسخه
91	نمونه شماره 37- امتیاز نسخه
92	نمونه شماره 38- ارزش نسخه
92	نمونه شماره 39- وضعیت نسخه
70	جدول شماره 1- عناصر نسخ خطی استخراج شده از استاندارد آر.دی.ای.
71	جدول شماره 2- قواعد خاص نسخ خطی در آر.دی.ای. در نگاه کلی
72	جدول شماره 3- فراوانی عناصر نسخ خطی استخراج شده از استاندارد آر.دی.ای. برحسب فصل
93	جدول شماره 4- مجموع عناصر موجود در فهرست‌نویسی نسخ خطی آستان قدس رضوی
95	جدول شماره 5- فراوانی عناصر موجود در فهرست‌نویسی نسخ خطی آستان قدس در دو بخش کتاب‌شناسی و نسخه‌شناسی
95	جدول شماره 6- تطبیق عناصر استخراجی از آر.دی.ای. با عناصر استخراجی در فهرست‌نویسی نسخ خطی آستان قدس
95	
104	جدول شماره 7- تطبیق عناصر استخراجی از فهرست‌نویسی نسخ خطی آستان قدس با عناصر استخراجی از آر.دی.ای.

جدول شماره 8- عناصر منحصر در آر.دی.ای. 104

جدول شماره 9- عناصر منحصر نسخ خطی آستان قدس 104

جدول شماره 10- عناصر مشابه در دو قاعده 105

فصل 1 - کلیات پژوهش

1-1- مقدمه

1-2- بیان مساله

1-3- ضرورت پژوهش

1-4- هدف پژوهش

1-4-1- پرسش‌های پژوهش

1-4-2- فرضیه‌های پژوهش

1-5- تعریف‌های پژوهش (نظری - عملیاتی)

1-1- مقدمه

وظیفه اصلی کتابخانه‌ها، ارائه خدمات به استفاده‌کنندگان است و حوزه سازماندهی اطلاعات نقش مهمی در انجام این وظیفه به‌عهده دارد. از طرفی، استفاده‌کنندگان همواره انتظار دارند تا منابع اطلاعاتی را براساس نیازشان پیدا، شناسایی، انتخاب و به‌دست آورند که این انتظارات تغییر در رویکردها و راهکارهای سازماندهی اطلاعات در کتابخانه را ضروری می‌سازد. این گونه است که کتابداران همواره در صدد یافتن راهی جهت نظم‌دادن به مجموعه‌ها بوده‌اند تا از این طریق دسترسی سریع‌تر و دقیق‌تر به مواد موجود را میسر سازند.

از دیرباز تهیه فهرست و سیاهه‌ای از مواد موجود در کتابخانه‌ها یکی از فعالیت‌های اصلی در حوزه کتابداری محسوب شده است. قوانین و اصول فهرست‌نویسی توسط متخصصان همواره براساس نیازهای استفاده‌کنندگان اطلاعات توسعه و تکامل یافته‌اند. فهرست‌های کتابخانه‌ای نوین، مانند گذشته، یک سیاهه ساده از منابع اطلاعاتی کتابخانه برای نشان دادن محل نگهداری منابع نیست، بلکه انتظار می‌رود فهرست‌های کتابخانه‌ای تسهیل‌گر امور پژوهشی کاربران باشد (مرادی و حاجی زین‌العابدینی، 1390). فهرست‌های کنونی از طریق پیشینه‌های کتاب‌شناختی نمود پیدا می‌کنند؛ به بیان دیگر، پیشینه‌ها شامل عناصر کتاب‌شناختی هستند که در قواعد فهرست‌نویسی مورد بحث و تحلیل قرار می‌گیرند. این پیشینه‌ها سال‌ها برای توصیف بسته‌های اطلاعاتی ملموس، مانند کتاب، تصاویر متحرک، نوار صوتی، فایل‌های رایانه‌ای و مانند آن به کار برده شده است و مبنای اصلی ذخیره و بازیابی در هر پایگاه اطلاعاتی به‌شمار می‌آید (ارسطوپور و فتاحی، 1386).

برطبق قواعد و اصول فهرست‌نویسی، پیشینه‌های فهرست‌نویسی - کتاب‌شناختی شامل داده‌های ساختار یافته‌ای در مورد منابع اطلاعاتی است. در پیشینه‌های یک پایگاه کتاب‌شناختی عناصر داده‌ای گوناگون بر اساس نیاز و مطابق با استانداردهای مربوطه ذخیره می‌شوند. هر یک از این عناصر نقطه دستیابی توصیف شده‌ای جهت دستیابی به منبع اطلاعاتی و وضعیت مطلوب آن است تا استفاده‌کننده اطلاعاتی بتواند به آنچه نیاز دارد به سرعت و سهولت از میان انبوهی منبع دست یابد. در چند دهه اخیر پیشرفت‌های گوناگون و گسترده‌ای را در حوزه سازماندهی اطلاعات شاهد هستیم؛ از قواعد انگلوامریکن که یک استاندارد فهرست‌نویسی و مورد قبول جهانی است تا استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.¹) که بر پایه انگلوامریکن می‌باشد و در عین حال از لحاظ ساختار و محتوی متفاوت است. قواعد انگلوامریکن که بعد از ویرایش‌های مختلف انواع منابع چاپی و غیرچاپی، الکترونیکی و منابع رقومی را در بر می‌گیرد، اکنون جای خود را به استاندارد آر.دی.ای. داده است.

در ایران اکثر مراکزی که دارای نسخ خطی می‌باشند سعی در سازماندهی این منابع براساس قواعد خاص خود نموده‌اند و عناصر مورد نیاز و کاربردی در نسخ خطی خود را در فهرست‌نویسی لحاظ و در پیشینه‌ها ثبت می‌کنند. نسخه‌های خطی در عین آنکه با توجه به قدمت و نفاست آنها باید به بهترین شکل حفاظت و نگهداری شوند، باید در دسترس پژوهشگران قرار گیرند. بدون شک اولین و اساسی‌ترین گام در احیای نسخه‌های خطی، معرفی آنها در قالب فهرست‌ها است (عظیمی، 1389). لازم است شیوه‌ای واحد و استاندارد تعریف شود تا با تدوین فهرست‌ها به‌صورت یکسان، اطلاعاتی یکدست منتشر شود و شیوه فراگیری این نوع فهرست‌ها هم برای تازه کاران راحت‌تر باشد. با ایجاد وحدت رویه فهرست‌نگاری، شیوه فهرست‌نویسی استاندارد برای نسخه‌های خطی به‌وجود می‌آید و امکان تهیه بانک اطلاعات و فهرست مشترک به‌راحتی فراهم می‌گردد.

1-2- بیان مساله

نظام‌های سازماندهی دانش با هدف تسهیل و تسریع دسترسی به منابع اطلاعاتی گسترش می‌یابند. هر یک از آنها بر اساس نیازهای محلی یا بین‌المللی طراحی شده و از کارکرد یا کارکردهای خاصی پشتیبانی می‌کنند و در راستای هدف اصلی خود از دو رویکرد کلی پیروی می‌کنند؛ نخست، توصیف جنبه‌های مختلف منبع به منظور شناسایی و کشف آن، و دیگر، تعیین جایگاه منبع در میان منابع مرتبط بر مبنای جنبه‌هایی خاص (طاهری، 1391). استاندارد نوین توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) جایگزین قوانین فهرست‌نویسی انگلوامریکن (ویرایش 2) است که نسبت به قواعد فهرست‌نویسی انگلوامریکن ساختار یافته‌تر، استفاده از آن سهل‌تر و قواعدش منعطف‌تر است و فراتر از قواعد فهرست‌نویسی‌های قبلی است زیرا علاوه بر اینکه راهنمایی برای فهرست‌نویسی منابع رقمی است، تاکید ویژه‌ای بر استفاده‌کننده از منابع اطلاعاتی دارد، تا بتواند اطلاعات مورد نیاز خود را بیابد، شناسایی کند، انتخاب کند و دریافت نماید. این استاندارد با دسته‌بندی پیشینه‌های کتابشناختی، به نحوی که ارتباط بین آثار و پدیدآورانشان، نشان داده شود، به جستجوگران اطلاعات کمک می‌کند تا از ویراست‌ها، ترجمه‌ها، و یا قالب‌های گوناگون یک اثر، آگاه شوند. از مزایای دیگر این استاندارد این است که برای پیاده‌سازی در نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای تغییرات بنیادی و زیادی تحمیل نمی‌کند و با ساختار فعلی نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای هماهنگ است (موسوی چلک، 1391).

کتابخانه آستان قدس رضوی که پیدایش رسمی آن به سده 9 هجری برمی‌گردد با دارا بودن بیش از 84 هزار نسخه خطی منحصر به فرد، مدعی مالکیت بزرگ‌ترین مجموعه نسخ خطی خاورمیانه است («بزرگترین مجموعه نسخ خطی خاورمیانه در کتابخانه آستان قدس»، 1390). در این میان استفاده از نظرات فهرست‌نویسان ماهر و متخصص نسخ خطی در امر فهرست‌نویسی،

باعث به وجود آمدن فهرست‌هایی شده که به جزئی‌ترین اطلاعات منبع می‌پردازد که خارج از محدوده تعریف شده در استانداردهای کتابشناختی متداول است. این خصیصه، علت وجودی پایگاهی با دارا بودن اطلاعات مورد نیاز مخاطبینی مانند فهرست‌نگاران، کتاب‌شناسان، استادان، دانش‌پژوهان، نویسندگان و دانشجویان است که فیلدهای مرتبط با هر عنصر اطلاعاتی آن با توجه به نظر متخصصان و اهل فن تعبیه شده و از آنجا که نسخ خطی جز منابعی هستند که به آسانی نمی‌توانند در دسترس مخاطبین قرار گیرد باید اطلاعات کتابشناختی (توصیفی و تحلیلی) آن، به گونه‌ای باشد که نیاز اطلاعاتی مخاطبین را بدون نیاز به مراجعه به اصل منبع برطرف کند. پس نیاز به توصیف هر چه کامل‌تر این منابع از طریق اطلاعات کتابشناختی و نسخه‌شناسی با استفاده از استانداردهای نوین مانند آر.دی.ای. است.

علیرغم اهمیت نسخ خطی، تاکنون برای به تصویر کشیدن هر چه بهتر و بیشتر اطلاعات این منابع، توجه درخور آن صورت نپذیرفته است و در استانداردهای جهانی و فهرست‌های کتابخانه‌ای به این منابع همچون منابع دیگر توجه شده است. این گونه بی‌توجهی به این منابع، سازمان‌های مالک نسخ خطی را بر آن داشته تا خود دست به تشخیص عناصر مورد نیاز جهت توصیف نسخ خطی بزنند که این استقلال در فهرست‌نویسی باعث ضعف‌هایی همچون یکدست نبودن فهارس شده است. کاستی‌های موجود باعث شد تا در این پژوهش با توجه به ویژگی‌های برتر استاندارد جدید آر.دی.ای.، به تطبیق عناصر موجود در این استاندارد و عناصر موجود در پیشینه‌های کتابشناختی پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی پرداخته شود. همچنین قواعد مرتبط با هر کدام از این عناصر از متن استاندارد آر.دی.ای. و پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی که بیشتر بر اساس نظر فهرست‌نویسان متخصص و با تجربه نسخ خطی این کتابخانه تهیه شده است، استخراج شود. این پژوهش در نظر دارد به کم و کاستی‌های عناصر اطلاعاتی موجود در پیشینه‌های کتابشناختی پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی پی ببرد؛ مشخص شود استاندارد آر.دی.ای. تا چه اندازه توانسته در جهت توصیف هر چه بهتر و دقیق‌تر منابع نسخ خطی موفق باشد و همچنین مشخص شود به چه عناصر و قواعدی در فهرست‌نویسی پیشینه‌های کتابشناختی پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی توجه شده که در استاندارد آر.دی.ای. نشده است.

1-3- ضرورت پژوهش

با توجه به پراکندگی نسخه‌های خطی در کشورهای مختلف دنیا، وجود استاندارد که بتواند این منابع اطلاعاتی را زیر عناصر و قواعدی واحد فهرست کند و رابطه‌های کتابشناختی موجود در اف.آر.بی.آر. را در آن پیاده کند، کمک زیادی به اشاعه این آثار ارزشمند می‌کند. این پژوهش درصدد است تا با تطبیق عناصر و قواعد استاندارد جدید آر.دی.ای. با تجربیات قرن‌ها

فهرست‌نویسی نسخ خطی آستان قدس، روش این استاندارد را هر چه بیشتر عملیاتی کند و گامی در جهت پیاده‌سازی این استاندارد بردارد.

استفاده از فناوری‌های نوین در ارائه نسخه‌های خطی با اشکال مختلف در سطح ملی و بین‌المللی که در این گونه پژوهش‌ها رابطه میان آثار کهن ارزشمند و دستاوردهای امروزی برقرار خواهد شد (خانی‌پور، 1389).

یکی دیگر از فواید این پژوهش این است که از طریق بررسی‌های علمی، زمینه به‌کارگیری قواعد آر.دی.ای. در نسخ خطی را فراهم نماید. یکی از این اقدامات همگام شدن در امر فهرست‌نویسی و ساخت نرم‌افزارها با این استاندارد است. مطابقت این استاندارد با وضع فهرست‌نویسی موجود از جهت وجود و یا فقدان عناصر و قواعد، می‌تواند گام مهمی در پیاده‌سازی برداشته شود.

از طرفی طراحان و دست‌اندرکاران نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای با استفاده از نتایج به‌دست آمده می‌توانند قواعدی هماهنگ با آر.دی.ای. را در طراحی پایگاه نسخ خطی نرم‌افزار کتابخانه‌ای خود به‌کار ببرند و گامی در جهت ارائه اطلاعات با سرعت و دقت بیشتر به استفاده‌کننده بردارند. استفاده‌کنندگان از پیشینه‌های نسخ خطی که شامل پژوهشگران، اساتید و سایر مراجعان هستند، در صورت توجه پیشینه‌ها به جزئی‌ترین اجزاء اطلاعاتی و توجه به روابط تعریف شده بین موجودیت‌ها، می‌توانند منابع مرتبط و دقیقی بازیابی کنند و در بیشتر موارد از رجوع به اصل منبع بی‌نیاز گردند.

1-4- هدف پژوهش

هدف اصلی

تعیین وضعیت قواعد و عناصر پیشینه‌های کتاب‌شناختی پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی در مقایسه با قواعد و عناصر نسخ خطی استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.).

اهداف فرعی

1. تعیین وضعیت توصیف نسخ خطی در قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.).
2. تعیین وضعیت توصیف نسخ خطی در پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی.
3. تطبیق عناصر نسخ خطی آستان قدس رضوی و قواعد مرتبط با آن در مقایسه با عناصر مرتبط با نسخ خطی استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.).

1-4-1- پرسش‌های پژوهش

1. وضعیت توصیف نسخ خطی در قواعد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) چگونه است؟

2. وضعیت توصیف نسخ خطی در پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی چگونه است؟
3. وضعیت انطباق عناصر نسخ خطی آستان قدس رضوی و قواعد مرتبط با آن در مقایسه با عناصر مرتبط با نسخ خطی و قواعد استاندارد توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) چگونه است؟

1-5- تعاریف پژوهش

پایگاه نسخ خطی آستان قدس رضوی: پایگاه کتاب‌های خطی سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی است که شامل پیشینه‌های کتاب‌شناختی خطی از 10 کتابخانه وابسته به این سازمان شامل: 1) کتابخانه مرکزی آستان قدس رضوی 2) کتابخانه مسجد جامع گوهرشاد 3) کتابخانه آیت‌الله حکیم تهران 4) کتابخانه وزیری یزد 5) کتابخانه مرتضوی رفسنجان 6) کتابخانه هرنندی کرمان 7) کتابخانه آیت‌الله جلیلی کرمانشاه 8) کتابخانه علامه شیخ شوشتری شوشتر 9) کتابخانه مدرسه سلیمانیه و 10) کتابخانه غرب همدان می‌باشد. این پایگاه بر روی نرم‌افزار سیمرغ شرکت نوسا که نرم‌افزار جامع کتابخانه آستان قدس رضوی است، ایجاد شده است.

1-6- جنبه نو بودن پژوهش

این پژوهش از محدود پژوهش‌هایی است که به بررسی استاندارد جدید توصیف و دسترسی به منبع (آر.دی.ای.) در ارتباط با فهرست‌نویسی نسخ خطی در کشور پرداخته است. نوآوری این پژوهش تاحدودی در روشن کردن ابعاد چگونگی استفاده و بکارگیری این استاندارد در حوزه نسخ خطی و کتابخانه‌های کشور می‌تواند باشد.